

DOORZAAIEN VAN GRASLAND MET KLAVER

Ing. G. J. Rummelink

De discussie over wel of geen klaver in het grasland is weer actueel. Dit in verband met de steeds hogere prijzen voor kunstmeststikstof en de mogelijkheid om te besparen op „indirect” energieverbruik door minder kunstmeststikstof te gebruiken. Het probleem van klaver was dat na een normale graslandinzaai er maar weinig van naar voren kwam. Dit als gevolg van de sterke concurrentie van Engels raaigras, wat nog werd bevorderd door de gebruikelijke najaarsinzaai en muurbestrijding.

In 1981 is in een oriënterende proef geprobeerd om klaver in grasland te handhaven. Klaverzaad werd doorgezaaid in een wat open zode, waarna het gewas kort werd gehouden om de klaver betere kansen te geven. Deze proef is uitgevoerd op afdeling 1, waar standweiden wordt toegepast. Omdat het grasland hier voortdurend wordt beweid, hoeven geen extra maatregelen te worden genomen om het gras kort te houden.

Er werd twee keer een gedeelte met klaver doorgezaaid nadat er was gemaaid voor voederwinning. Voor de vergelijking werden akkers van ca. 30 are om en om wel en niet doorgezaaid. Het was de bedoeling om per ha 10 kg klaverzaad te zaaien. Doordat de doorzaaimachine moeilijk was af te stellen, werd de tweede keer teveel zaad per ha gezaaid. Er is doorgezaaid met witte cultuurklaver, ras Retor. Dit ras kan goed standhouden in blijvend grasland. Tabel 1 vermeldt enkele gegevens van beide proefpercelen.

Tabel 1 Gegevens doorzaai met klaver in 1981

Datum doorzaaien/ da te of sod-seeding	Oppervlakte (ha)/area	Klaverzaad (kg per ha)/cloverseed	Datum opkomst/ emerging date
22 mei/May	2,1	10	29 mei/May
6 aug./Aug.	1,7	17	13 aug./Aug.

Table 1 Data about sod-seeding of clover

Vlotte opkomst en trage ontwikkeling

De opkomst verliep bij beide proeven bijzonder vlug. Na vijf dagen waren de eerste plantjes zichtbaar en na zeven dagen waren al rijtjes te zien. De grond was beide keren bij het doorzaaien erg droog. Een paar dagen na het doorzaaien in mei heeft het voldoende geregend. Nadat het andere gedeelte in augustus was doorgezaaid is het nog circa een maand droog gebleven. Het aantal klaverplantjes was op het tweede proefperceel duidelijk groter dan op het eerste proefperceel, maar er was toen ook aanzienlijk meer klaver gezaaid.

De snelle opkomst van de klaver werd niet gevolgd door een snelle ontwikkeling. Eind oktober was de klaver op beide gedeelten nog maar klein en schriel. Er was weinig verschil in ontwikkeling tussen beide proefpercelen.

Het in mei doorgezaaide perceel werd gedurende zes weken na doorzaaien kortgehouden door standweiden. Daarna is het eenmaal in een jong stadium (2200 kg ds) gemaaid voor voederwinning, waarna weer standweiden werd toegepast. De doorzaai van augustus is continu beweid. Er werd geen drijfmest uitgereden en het onkruid werd niet chemisch bestreden.

In de winter is er veel gras en klaver uitgevroren wat resulteerde in kale plekken.

In zomer en najaar van 1982 heeft de klaver zich wat uitgebreid. De planten werden forser en de aanvankelijk smalle rijtjes breidden zich uit. Ca. 5% van de totale oppervlakte bestond toen uit klaver. Uit bepalingen op ROC Cranendonck is gebleken dat dit op basis van drooggewicht niet meer dan 1 à 2% geweest moet zijn.

Normale N-bemesting

Zowel in 1981 als in 1982 is de stikstofbemesting volgens de normen voor grasland uitgevoerd zonder rekening te houden met de klaver. Bij het weglaten van de stikstofbemesting kan de klaver zich mogelijk sterk uitbreiden en bijdragen in de stikstofvoorziening van het gras. Op grond van literatuurgegevens is echter bekend dat dan ook de droge-stofproductie minstens 2 ton per ha achterblijft ten opzichte van die bij een bemesting met 400 kg stikstof. Dit zal bij de tegenwoordige prijsverhoudingen voor onze bedrijfsomstandigheden onaanvaardbaar zijn. Daarnaast blijft de geringe standvastigheid van klaver een onzekere factor.

Samenvatting

Technisch is het doorzaaien van grasland met klaver goed mogelijk. De opkomst van de klaver ging zeer vlot. In het jaar van inzaai, 1981, was de ontwikkeling van de klaverplantjes gering. In het jaar na inzaai trad enige uitbreiding op. Ook bij gebruik als standweide was het aandeel van de klaver niet groter dan 1 à 2%.

Doorzaaien met klaver. De opkomst was goed maar de ontwikkeling van de klaver viel tot nu toe tegen.

Sod-seeding of clover. Emergence was good, development of the clover was somehow disappointing until now.

Sod-seeding of clover in grassland

Technical, sod-seeding of grassland with clover seed is well possible. The cloverseed came up very soon. In the year of sod-seeding, 1981, the development of the cloverplants was small. In the year after sod-seeding there was any expansion. Also by use of set-stocking the part of clover was not more than 1 or 2%.